

BOSTON, 1857

ÁCS GEDEON

LÁTOGATÓBAN LONGFELLOW-NÁL

Július 30.

Nahanban meglátogattam a költő Longfellow-t, ki ott maga s családja számára egy házacskát bérelt, mely azonban igen rossz helyen fekszik, éppen a porfészekben, egy ronda fogadócskával szemben s völgyben, honnan a tengernek csak egy darabkája látszik, s az is éppen a zátonyos. Mind ő, mind szép neje igen szívesen fogadtak, s kérdezősködtek, mi híreket hallottam mostanában honunkról. Magyarországról beszélgetvén, ő a szegénylegényekről s a pusztáról szeretett hallani. Magyaráztam neki, hogy alföldi haramiáink nagyon különböznek a klephitektől, s utasítottam pár könyvre, melyben rólok némit olvashat. Sajnálom, hogy népdalaink java nincs átfordítva csak tűrhetően is idegen nyelvre, hogy mutathatnám neki.

Beszéltünk a magyar borkereskedésről is. Ő magyar borokat iszik, s azokat szereti, kívált szeretné, ha folyvást jó karlovici ürmöst kaphatna. Mondja, hogy ő azt hiszi, legjobb lenne, ha a pesti borkereskedő-házak magokat egyenes érintkezésbe tennék itteniekkal, s ügyelnének, hogy egyforma, nem vizezett, nem hamisított borokat küldjenek, s kissé olcsóbb áron, mert a mostani túlságosan magas. Ebben vele magam is jóformán egyetértek. Az eddigi eljárást folytatva, boraink itt soha elég jó vásárra nem kapnak, s ha erős szekszárdi, egri helyett vizes kerti bort kap a vevő, végre is lemond a drága lóréről, s mi rosszabb, boraink rossz hírbe jönek.

Longfellow nemcsak mint költő, mint ember is szeretetre méltó. Modora szelíd, nyájas, művelt. Nem szép, de kedves kifejezésű arca igen érdekes, midőn beszél, s szép szemeitől különös, vonzó fényt kap. A költő nagyon hasonló verseihez. Egyszerű, csillogás és dagály nélküli, nemes, tiszta, szeplőtlen. Egy tekintetre látszik, hogy e szerény ember hírét szinte restelli, s magát legjobban érzi házi körében, s nem csodálatni, de a jóktól szeretettni óhajt. Mindazon trók közt, kiket valaha láttam s személyesen ismertem, Longfellow legszeretettéméltóbb.

KARÁCSONY

Dec. 25.

Karácsony van, s az idő csakugyan karácsonyira változott. A bostoni tél rendesen olyan, minőnek a skythákét írja a történelem atyja. „Itt – mond az öreg Herodot – oly kemény a tél, s a fagy oly kiállhatatlan, hogy vizet öntvén a földre nem fogsz sarat csinálni, hanem ha sarat akarsz készíteni, tüzet kell raknod. . . Míg másutt mennydörög, itt nem, kivevén nyáron, mikor igen erős dörögés szokott lenni; s ha léten talál dörögni, bámulnak, s csodának veszik. . . Mi a peyheket illeti, melyek mint a skythák állítják, az ő országukban a levegőből hullanak, s melyek miatt ott nem lehet messze látni és utazni, erről következően vélekedem: a tartomány felsőbb részein szüntelen hó esik, nyárban természetesen kevesebb, mint télen; már aki látta a havat sűrűn hullani körülé, tudja, mit akarok mondani; mert a hó pehely alakú stb.” – mindezt az öreg Herodot Boston vidékéről is elmondhatná egyébkor, de az idén még nemigen kellett tüzet raknia annak, ki sarat akart rúgni, s mi a hópehelyeket illeti, ezekből csak mutatóványul hullott e hónapban annyi, mennyi egy kútahyai öreg lúdnak alig lenne elég alsóköntösül. Tegnap azonban hidegre vált, tán csak azért, hogy Sz. Miklós, ki nem szereti a lágy időt, s csak fagyon vagy hóban jár, elhozhassa ajándékait, melyek fogadására sok kis harisnya volt tegnap este a kilincse kötve.

Az idő karácsonyas, de csak az idő olyan Bostonban. Karácsonyt kigáncsolta az ünnepségből a puritán Hálánap, s bár mostanában sokan igyekeznek az igazi s régi ünnepet visszahehelyezni jogaiba, iparkodásuknak csak az az eredménye, hogy a Hálánap vesztetni kezd tekintélyéből, a Karácsony pedig egy kis erőltetett hódolatot kap, mely inkább gúnyul szolgál. Minap az alabamai kormányzó szokás szerént Hálánapot tüzvéni ki, kiáltványában argumentum ab utilit használ. Nem árt – u. m. – megülni, s ki tudja? talán használ. Múlt évben a Massach. törvényhozó testület elhatározta, hogy Karácsony ezután törvényes ünnep legyen, s mindazon váltó, melyet e napon kellene fizetniök a bankoknak, a megelőző napon fizetendő.

A nép alig tudja, mit teyen a Karácsonnyal. Dolgozik is, nem is, ünnepel is, nem is. Némelyik műhely nyitva, némelyik zárva; nyitva valamennyi bolt, melyben van árucikk, újévi ajándékuul szolgálható. A többi nagyobb részint zárva vagy csak félig nyitva. Ki az ünnepléssel nem vesz, vagy talán nyer is (mint a hírlapkiadók), ünnepel. A többi nem. Valamennyi korcsma tárva-nyitva. A templomok nagyobb része zárva. Az episc. egyház valamennyi árnyalata ünnepel, templomaik zöld ágakkal s koszorúkkal díszítvék, fogadott énekesek éneklék bennök a szent énekeket a tegnap hírlapilag közzétett programok szerént, s az áldozópapok miséznek, s a püspökeik fehér s fekete ingökbe öltözve olvasnak és énekelnek. Ezekben is csak erőltetve van az ünnep, s nincs ünnep kinézése. Annnyira nincs, hogy ma kettőbe mentem el, s egyikben sem voltam képes tíz percnél tovább maradni. A többi felekezeti egyháza zárva. Azoknak nincs ünnepök. S nekem?. . . Nekem csak köznapjaim vannak e világrészben!

Mióta Bostonban lakom Karácsony előestéjét mindig a két Miss Lowellnál töltöttem Roxburyban, s tegnap is künn voltam magyar társaimmal együtt. Kívülük csak egy tudós porosz emigráns volt jelen francia nejével. Emlékeztem az otthoniakról, testvéreimről, rokonaimról, barátaimról, s egyet ittam az egészségökért. Ők hihetőleg hasonlókat tettek értenem. Aztán óhajtottam volna hirtelen szobámba térnem, mert betegségemből még nem lábaltam ki egészen, s rosszkedvem is volt: de a többiek miatt magam is kénytelen voltam maradni, s mire éjjel után hazavertődtem, nagyon elbágyadtam. Tán ez oka, hogy ma sincs semmi kedvem s a Karácsonyt nem akarom Karácsony-kinézésűnek látni. Vagy tán ilyenkor erősebben bánt a honvágy, mint köznapokon? Aligha úgy nincs. Ünnepen vagyok legzordabb rendesen, mióta bujdosóvá lettem a föld színén.

(Részlet Ács Gedeon amerikai naplójából, amely Mihelyt gyertyámat eloltom. . . címmel jelent meg. Gondolat, Budapest, 1989)

